

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

joku muu

Vastaajatahon virallinen nimi

Pirkanmaan pelastuslaitos

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Teemu-Taavetti Toivonen, teemu-taavetti.toivonen@tampere.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Pirkanmaan pelastustoimen neuvottelukunta 10.9.2020.

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

-

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Esitys mahdollistaa pelastustoimen palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden ja vaikuttavuuden kehittämistä erityisesti valtakunnallisella tasolla, edellyttäen kuitenkin valtiotason rahoituksen riittävän kanavoinnin alueelliselle tasolle. Sen sijaan esityksen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta alueellisesti ja paikallisesti koskevat osiot jäävät vajavaisesti

määritetyiksi sekä tavoitteiden että keinojen osalta. Esimerkiksi esityksen vaikutuksia valmiuteen ja varautumiseen ei pelastustoimen osalta ole ollenkaan kuvattu.

Esitys ei varmista pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystalouden synergiahyötyjä, koska päätösvalta tässä asiassa on sote-maakunnalla. Esitys tuottaa aiheeseen liittyen valtakunnallisesti hajanaisen järjestelmän. Ensihoitopalvelujen tuottamisesta pelastustoimen resursseja ja organisaatiota hyödyntäen tulee säätää kansallisesti.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

-

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

-

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

-

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

-

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

-

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

-

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

14 § Sote-maakunnan ja kuntien neuvottelu: Maakunnan pelastustoimen strategiaan tavoitteisiin kuuluisivat tavoitteet turvallisuuden edistämiseksi ja sote-maakuntien ja kuntien ja muiden toimijoiden väliselle tätä koskevalle yhteistyölle pelastustoimessa. Maakuntien ja kuntien yhteistyötä tarvittaisiin esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukemisessa, kaavoituksessa ja rakentamisessa sekä kuntien vastuulla olevan toiminnan tilannekuvan tuottamisessa (PelJärjL 8 §). Maakunta-kunta yhteistyön lisäarvoa tulee nostaa esille samoin kuin pelastuslaitosten tuottamaa tukea kuntien varautumistyölle.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

-

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

-

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

-

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittäväällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

-

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

-

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

-

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

-

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

-

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

33 § Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalue: Sote-maakuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon alueellista yhteensovittamista, kehittämistä ja yhteistyötä varten on viisi yhteistyöaluetta. Yhteistyöalueisiin kuuluvat sote-maakunnat säädetään valtioneuvoston asetuksella. Myös pelastustoimeen on tarkoituksenmukaista perustaa yhteistyöalueet vastaavalla aluejaolla kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa ja niille alueelliset tilannekeskukset. Esimerkiksi häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikaisessa tilannekuvassa ja sen jakamisessa korostuu eri toimijoiden rooli ja vastavuoroisuus. Tilannekuvan jakaminen tulee mahdollistaa myös kuntien ja muiden tilanteen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Tavoitteet pelastustoimen ict-järjestelmien kehittämisen valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Perustelu: ICT:n muutokset on merkittävä kustannuksia kasvattava kokonaisuus pelastustoimessa, jolla on vahva rajapinta digitalisaation kehittämiseen Suomessa eikä rajaudu pelastustoimeen tai sisäministeriön hallinnonalaan, joten on luonteva valtioneuvostotasolla linjattava asia.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Viittaamme ”Erityisresurssit suorituskykyinä”-hankkeeseen, jossa kalusto- ja muodostelmaresurssien sijaan kootaan määriteltyä suorituskykyä. Nykyisten MIRG, TAST ja USAR erityisresurssien lisäksi mahdollisuuksia ja tarpeita koota yhteistä suorituskykyä on seuraavissa valmiuksissa.

- Metsäpalojen torjunta (Pohjoisen alueen pelastuslaitokset=arktinen pelastusjoukkue)
- Tulvantorjunta (Pohjoisen alueen pelastuslaitokset=arktinen pelastusjoukkue)
- CBRNE-kansallinen tiedustelu- ja dekontaminaatiokyky (Pirkanmaa ja Satakunta)
- Pelastustoiminta terroritilanteessa (Helsinki)
- Raskas pelastusjoukkue (Pohjois-Karjala)

Kansainvälisen pelastustoiminnan ja sen muodostelmien kehittämisessä on huomioitava niiden integroituminen pelastuslaitosten päivittäisen toimintaan.

Myös Tilanne- ja johtokeskustoiminnassa olisi mahdollista koota suorituskykyä SM:n suunnitelman Tilanne- ja johtokeskusrakenteesta 1 +4 +17 mukaisesti. Tilanne- ja johtokeskuksia käytettäisiin myös kansainvälisen avun lähettämisen ja vastaanottamisen koordinoinnissa.

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

HNS- toiminnot olisivat tarkoituksenmukaista keskittää niihin maakuntiin (pelastuslaitokset), joissa on suora mahdollisuus ulkomailta tulevan resurssin vastaanottoon. Vastaanottomoduuli: satamat, lentokentät, maarajan ylityspaikat.

Lisäksi jokaisella maakunnalla (pelastuslaitoksella) tulee olla kyky vastaanottaa muodostelmia osaksi pelastusoperaatiota ja operoida ulkomaisten pelastusmuodostelmien kanssa. Tilanne- ja johtokeskusten välillä hoidetaan tiedonkulku ja ohjeistus HNS-laitoksen ja apua vastaanottavan pelastuslaitoksen kanssa. Kansallisena ulkomaisen avun vastaanottoa paikkana toimisi Tampere, ja Tampere-Pirkkalan lentokenttä ja samoin lähetettävän avun lähtöpaikkana Tampere on perusteltu yhdistäen toimintaa SPR:n Kalkun varikon toiminnot.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

3§ Kansallisiin ja alueellisiin tarpeisiin, onnettomuus- tai muihin uhkiin vastaaminen on yleisluontoinen laajennus pelastuslaissa aiemmin säädettyyn palvelutason sisältöön, joka edellyttäisi myös tarkempaa määrittelyä laajennusten sisällöstä kansallisella tasolla. Esimerkiksi mitä tarkoitetaan kansallisilla tarpeilla ja muilla uhilla? Ovatko kansalliset tarpeet tässä yhteydessä kansallisen riskiarvioinnin tuloksena arvioitavat tarpeet.

5§ Esitettyjen tehtävien osalta kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin yhteen tai useampaan sote-maakuntaan on perusteltua, mutta edellyttäisi tarkempaa säätämistä. Sote-maakuntalain 7§:n 1 momentissa esitetyn järjestämistä vastuun sisältö ei kaikilta osin ole tässä tarkoituksenmukainen. Keskitettyjen palvelujen saatavuus ei ole kaikkialla yhdenvertainen ja palvelujen tarpeen, laadun ja määrän määrittäminen sekä toimivallan käyttö tulisi neuvotella yhteisesti ennen mahdollista valtioneuvoston antamaa asetusta.

Pelastustoimeen on tarkoituksenmukaista perustaa yhteistyöalueet vastaavalla alueella kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa (SoteJärjL 33 §). Pelastustoimen yhteistyöalueille perustettaisiin alueelliset tilannekeskukset. Pelastustoimen tilanne- ja johtokeskusten tehtävät on määritelty ehdotuksessa pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi (Sisäministeriön julkaisu 21/2018). Ehdotuksen mukaan pelastuslaitosten tilannekeskuspalvelut muodostetaan keskenään verkottuneeksi järjestelmäksi, jossa valtioneuvoston asetuksella kootaan viiteen maakuntaan 24/7 toimivat tilannekeskukset.

Nämä tilannekeskukset palvelisivat yhteistoiminta-alueensa maakuntia mm. pelastustoiminnan johtamisen tukemisessa sekä tilannekuvan välittämisessä. Yksi näistä viidestä tilannekeskuksesta kokoaisi valtakunnallisen pelastustoimen tilannekuvan. Esimerkiksi häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikaisessa tilannekuvassa ja sen jakamisessa korostuu eri toimijoiden rooli ja vastavuoroisuus. Tilannekuvan jakaminen tulee mahdollistaa myös kuntien ja muiden tilanteen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa.

7§ Asetuksenantovaltuutus eri ministeriöiden ja toimialojen valtakunnallisesta yhteistoiminnasta pelastustoimessa on hyvä lisäys, Yhteistoimintaa pelastustoimessa muiden ministeriöiden ja toimialojen kanssa on syytä ohjata myös tarkemmalla säätelyllä.

Sekä 6§ että tätä kohtaa koskien, on tarkasteltava kriittisesti aluehallintoviraston asema ja rooli uudessa pelastustoimessa. Eritetysti tarkasteltaessa ohjausta, valvontaa ja raportointia, aluehallintovirasto näyttää tarpeettomana, vuosittaisen sote-maakunnan/pelastuslaitoksen ja sisäministeriön neuvottelun ollessa tarkoituksenmukainen ja oikea ohjaus/valvonta ja

raportointitapa. Tässä yhteydessä tulisi myös huomioida, että sisäministeriölle ei voida antaa asetuksella sellaisia tehtäviä, joiden nojalla ministeriöllä olisi toimivaltaa puuttua alueelliseen itsehallintoon. Näistä toimivaltuuksista tulisi säätää lain tasolla. Sisäministeriölle annetut tehtävät eivät myöskään saa hämärtää toimivaltaisen viranomaisen ja sisäministeriön ohjaustehtävän välistä rajanvetoa.

8§ Valtakunnallisten tavoitteiden toteutumisen seuranta ja mahdollisuus sote-maakunnan esityksestä tai sm:n aloitteesta muuttaa tavoitteita myös kesken strategiakauden on hyvä lisäys, joka mahdollistaa joustavan reagoinnin nopeisiin muutostarpeisiin ja edelleen myös palvelutasopäätöksiin. Vrt. edellinen kohta. Valtion ohjauksella ei todellisuudessa voida kuitenkaan puuttua työnantajan toimivaltaan päättää palvelussuhdeasioista tai työ- ja virkasuhteiden ehdoista ja viittaukset työnantajan toimivallassa oleviin seikkoihin tulisi esityksestä poistaa.

10§ SM:n neuvotteluiden seurattaviin asiakokonaisuuksiin liittyy useita arviointikohteita, joiden perusteita ei toimialalla ole määritelty. Järjestämisvastuun toteutumisen seurannassa esitetään hyödynnettäväksi 14§:ssä tarkoitettua aluehallintoviraston asiantuntija-arviota. Aluehallintoviraston asiantuntija-arviossa hyödynnetään muiden aluehallintovirastojen arvioita, jotka kohdistuvat toisiin, hyvinkin erilaisen toimintaympäristön ja palvelurakenteen alueisiin ja osin sote-maakuntien omiin selvityksiin. Yleisten arviointikriteereiden puuttuessa palvelujen ja niiden toteutumisen arviointi pitäisi perustua pääsääntöisesti palvelutasopäätöksissä esitettyihin palveluiden määrään ja laatuun sekä niiden arvioinnissa käytettäviin mittareihin ja omavalvonnan tuloksiin.

12§ Pelastustoimen rahoitusta tarkasteltaessa olisi hyödynnettävä sote lainsäädännön tapaan valtion lisärahoitus pelastustoimen valmiuden ylläpitoon ja häiriötilanteiden hoitamiseen.

13-16§ Sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuuden tarkoituksenmukaisuus. Pelastustoimen palvelujen omavalvonnan, seurannan, raportoinnin ja viranomaisvalvonnan kokonaisuus tulisi rakentaa yhtenäiseksi osaksi sote-maakuntien ja sisäministeriön strategia- ja taloussuunnittelua. Arvioinnin tulisi perustua valtakunnallisesti yhtenäisiin palvelujen laatua, kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta kuvaaviin arviointikriteereihin. Esitetyssä pelastustoimen seurannan, arvioinnin ja valvonnan kokonaisuudessa aluehallintoviraston rooli muodostaa turhan väliportaana, joka voidaan poistaa sisällyttämällä tämä kokonaisuus sote-maakuntien ja sisäministeriön vuosittaisiin neuvotteluihin ja säännölliseen raportointiin.

13§ Sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudessa käytettävissä tiedoissa on huomioitava tietojen vertailukelpoisuus muiden sote-maakuntien tietoihin. Maakunnat tulevat kuitenkin olemaan erilaisia niin toimintaympäristöltään kuin myös palvelujen tuotantorakenteen puolesta. Omavalvontaohjelman seurantaan perustuvien havaintojen ja niiden perusteella tehtävien toimenpiteiden toimittaminen aluehallintovirastolle on turha ja tarpeelliset tiedot merkittävistä poikkeamista voitaisiin sisällyttää ja julkaista osana sm:lle toimitettavaa raportointia. Omavalvontaohjelma perustuu palveluprosesseihin sisään rakennetulle sekä ulkoiselle arvioinnille. Jatkuvan kehittämisen mallissa suuri osa havainnoista hyödynnetään suoraan toimintaprosessin kehittämisessä. Omavalvontaohjelman seurannasta aluehallintovirasto voitaisiin poistaa kokonaan.

14§ Asiantuntija-arvion onnistumiseksi olisi kiinnitettävä huomio valtakunnallisesti yhtenäisiin palvelujen laatua, kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta kuvaaviin arviointikriteereihin ja varmistaa riittävä osaaminen arvioinnin suorittamiseksi. Arviointi voitaisiin toteuttaa ministeriöön muodostettavan asiantuntijayksikön toimesta.

16§ Sote-maakuntien tietojen vertailukelpoisuuteen tulee kiinnittää huomiota. Maakunnat tulevat kuitenkin olemaan erilaisia niin toimintaympäristöltään kuin myös palvelujen tuotantorakenteen puolesta. Omavalvontaohjelman seurantaan perustuvien havaintojen ja niiden perusteella tehtävien toimenpiteiden toimittaminen aluehallintovirastolle on turha ja tarpeelliset tiedot merkittävistä poikkeamista voitaisiin sisällyttää ja julkaista osana sm:lle toimitettavaa raportointia. Omavalvontaohjelma perustuu palveluprosesseihin sisään rakennetulle sekä ulkoiselle arvioinnille. Jatkuvan kehittämisen mallissa suuri osa havainnoista hyödynnetään suoraan toimintaprosessin kehittämisessä.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä pääosin

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

-

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

-

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain

omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

-

39. Voimaantulon 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

-

40. Voimaantulon 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

-

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

-

44. Voimaantulon pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaantulolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

-

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei [Esitettyssä mallissa pelastustoimen laskennallisissa kustannuksissa pohjana on kuntien siirtyviä pelastustoimen kustannuksia 443 milj. euroa, jotka jaetaan uusiksi käyttäen kertoimina asukasmäärää (65 %), asukastiheyttä (5 %) ja riskitekijöitä (30 %) (rahoituslaki 21 § - 23 §). Pelastustoimen järjestämislakiin on rakennettu mekanismi (5 §, 7 § 8 § 10 §, 11 §), jolla sisäministeriö voi tosiasiallisesti ohjata sote-maakunnan pelastustoimen paikallisia ja alueellisia resursseja käytettäväksi osaksi valtakunnallisia järjestelyjä. Esityksen mukaan pelastustoimen palvelutason (3 §) tulee jatkossa vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia uhkia. Kansallisiin ja alueellisiin tarpeisiin, onnettomuus- tai muihin ukiin vastaaminen on yleisluontoinen laajennus pelastuslaissa aiemmin säädettyyn palvelutason sisältöön, joka edellyttäisi myös tarkempaa määrittelyä laajennusten sisällöstä kansallisella tasolla. Valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä huolehtiminen on sekä nykyisen (pelastuslaki 379/2011, 23 § 1 mom.) että esitetyn lainsäädännön (pelastustoimen järjestämislaki 7 § 2. mom) mukaan sisäministeriön, ei nykyisen alueen pelastustoimen tai mahdollisen sote-maakunnan tehtävä. Valtakunnallisiin järjestelyihin on panostettava nykyistä enemmän. Tarkoituksenmukainen ratkaisu on lakiesityksen mukainen, jossa tehtävä annetaan pelastuslaitoksille käytännön toimijoina. Tällöin valtakunnallisten tehtävien rahoitus tulee hoitaa erikseen. Tausta-aineistoissa Pirkanmaan pelastustoimen osalta esitetty tarve 78 euroa/asukas on riittämätön. Tampereen kaupungin ja kaupunkiseudun rakennuskanta ja väkimäärä lisääntyvät joka vuosi, mistä johtuen alueella on nyt toimintavalmiuspuutteita. Pirkanmaalla pelastustoiminnan palvelutasoa kehitetään riittävän toimintavalmiuden varmistamiseksi erityisesti Tampereen kaupunkialueen I-riskiluokan alueilla Ehdotuksen mukaan sote-maakuntien rahoitus on yleiskatteellista, jossa maakunta päättää rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen. Huomioitava on, että ehdotetussa mallissa pelastustoimi toimialana tulee olla tunnistettavissa.]

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

-

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

-

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

-

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Lausuntomateriaalin liitteenä olevassa asetusluonnoksessa sote-maakuntien rahoitukseksi (2 ja 7 §) ei pelastustoimen palvelutasopäätöstä ja siinä määriteltäviä pelastustoimen palveluita ole kytketty pelastustoimen rahoitukseen, eikä myöskään rahoituslain 22 §:ssä. Pelastustoimen alueellisiin riskeihin perustuva palvelutason määrittely ja palvelutason rahoitus ovat irti toisistaan.

Pelastustoimen rahoitus

Esityksessä pelastustoimen vuosittaiset nettokustannukset perustuvat kuntien Tilastokeskukselle ilmoittamiin tilinpäätöstietoihin. Aiempina vuosina kuntien Tilastokeskukselle ilmoittamissa luvuissa on ollut runsaasti virheitä. Tämä tuli esille edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelussa.

Pelastustoimen kokonaisrahoitustarve on merkittävästi suurempi kuin hallituksen esityksessä kuvattu rahoitustaso. Tämä johtuu mm. välttämättömistä toimintavalmiusohjeen mitoituserusteiden edellyttämistä paloasemaverkon kattavuuden parantamishankkeista ja öljyntorjuntaan myönnettyjen valtion avustusten (Öljysuojarahasto) romahtamisesta, paloasemahankkeista (uudet paloasemat ja olemassa olevien peruskorjaukset) ja viime vuosien aikana kertyneestä investointivelasta. Pelastustoimen nykyrahoitustaso ei riitä valtion vastuulle suunniteltujen toimialan kiireellisessä aikataulussa tarvitsemien johtamisjärjestelmien, muun tietohallinnon uudistamiseen sekä vaadittavaan palvelujen digitalisoimiseen.

Hallituksen linjauksissa pelastustoimen uudistuksen tavoitteena on, että kansalaisten ja koko yhteiskunnan turvallisuus säilyy ennallaan tai paranee. Esitetyllä rahoitusmallilla pelastuslaitosten rahoitus pelastustoimen palvelujen tuottamiseen alueillaan heikkenee nykyisestä, koska rahoituspohja ei huomioi sote-maakunnille vastuutettavien valtakunnallisten järjestelyjen hoitamista. Nykytilassa kuntien siirtyvissä laskennallisissa kustannuksissa ei ole valtakunnallisten järjestelyjen kustannuksia.

Sisäministeriön ohjausvallan merkittävä kiristyminen pelastustoimessa ja toisaalta valtion rahoitus antavat mahdollisuuden kansallisten uudistusten tehokkaampaan toteutukseen. Samalla kuitenkin pelastustoimen ohjaukustannukset tulevat huomattavasti kasvamaan nykyisestä. Valmistelussa ei ole riittävästi huomioitu niitä kustannuksia, jotka aiheutuvat pelastustoimen palvelutason ja muun kehittämisen sekä päällekkäisten hallinnollisten ohjausmekanismien johdosta tulevana vuosina.

Sote-maakuntien rahoituksesta annetun lakiehdotuksen 3 §:n perustelujen mukaan pelastustoimen tehtävissä rahoituksen tasoa tarkistettaessa seuraavalle varainhoitovuodelle palvelutarpeen kasvua ei otettaisi huomioon etukäteen toisin kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa (lain 7 §). Esitys ei tältä osin huomioi pelastustoimen palvelutarpeen merkittäviä kasvupaineita tulevana vuosina.

Sote-maakunnan talouden tila ei saa olla peruste alueen riskejä vastaavan pelastustoimen palvelutason heikennyksille. Palvelutason tulee aina täyttää vähintään normien mukainen minimitaso.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

-

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

-

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitetyt verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

-

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

-

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

-

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

-

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

-

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

-

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

-

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin

vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämistä vastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

-

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

